

**Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§
120-130****Tid:** 2020-11-18 kl. 09:00-15:20**Plats:** Digitalt via länk

Innehållsförteckning	Diariernr	Sida
§ 120 Närvaro och val av protokollsjusterare		4
§ 121 Fastställande av dagordning		5
§ 122 Föregående mötesprotokoll		6
§ 123 Anmälan av informationshandlingar	2020/5	7
§ 124 Anmälan av delegationsbeslut	2020/2	8
§ 125 Inkomna remisser, promemorior och motioner		9
§ 126 Kurser och konferenser		10
§ 127 Informationsärenden och aktuellt		11-12
§ 128 Remiss - Utredning om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola	2020/1572	13-14
§ 129 Remiss - En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning	2020/1583	15-16
§ 130 Framställan till Kulturrådet för 2021	2020/2254	17

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00-15:20

Plats: Digitalt via länk

Närvarande

- Beslutande**
- Rune Backlund (C) ordf.
 - Monica Samuelsson (KD) 1:e vice ordf.
 - Ann-Katrin Löfstedt (M) ers. Dan Sylvebo (M) 2:e vice ordf.
 - Per Svenberg (S)
 - Aneth Amundson (S)
 - Adam Starck (S)
 - Hans Jarstig (KD)
 - Per Eriksson (C)
 - Helen Skogelin Torvaldsson (BA)
 - Mari Lindahl (L)
 - Jon Heinpalu (MP)
 - Kristina Nero (V)
 - Gun Lusth (M)
 - Olle Moln Teike (SD)
 - Ulf Svensson (SD)
- Ersättare**
- Annki Stark (S)
 - Irada Alieva Söderberg (S)
 - Anton Axelsson (KD) §§ 120-127
 - Raymond Pettersson (C)
 - Fredrik Sveningsson (L) §§ 120-127
 - Monica Persson (MP)
 - Henrik Dinkel (V)
 - Elisabeth Wahlström (M)
 - Maria Högberg (SD)
- Övriga**
- Ulf Fransson t.f. Regional utvecklingsdirektör
 - Camilla Holm, budgetchef
 - Peter Friberg, sektionschef samordning, uppföljning och analys
 - Ante Jankovic, sektionschef attraktivitet och livsmiljö
 - Frida Boklund, sektionschef vid Företagarna § 127
 - Anna Gillek, Regionchef svenskt näringsliv § 127
 - Helene Berg, VD Smålands Turism § 127
 - Helena Zar Vallin, VD Handelskammaren § 127
 - Patrik Kinnbom, sektionschef innovation och företagande § 127
 - Thomas Strand, sektionschef kompetensförsörjning och utbildning §§127-129
 - Björn Hättström, projektledare IT-centrum
 - Irene Tengberg Herrstedt, personalrepresentant §§ 120-127
 - Linda Byman, nämndsekreterare

**Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§
120-130****Tid:** 2020-11-18 kl. 09:00-15:20**Plats:** Digitalt via länk**Justering**

Sekreterare

Linda Byman

Ordförande

Rune Backlund (C)

Justerare

Hans Jarstig (KD)_____
Olle Moln Teike (SD)

Protokollet är justerat 2020- - och justeringen är tillkännagiven på Region Jönköpings läns anslagstavla samma dag.

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

§ 120

Närvaro och val av protokollsjusterare

På grund av rådande pandemi och smittorisk utförs dagens nämndsammanträde digitalt via länk. Med anledning av att sammanträdet hålls digitalt närvarar även Björn Hättström från IT-centrum för att säkerställa tekniken under sammanträdet.

Upprop förrättas.

Nämnden utser Hans Jarstig (KD) och Olle Moln Teike (SD) att justera protokollet tillsammans med ordföranden.

Beslutets antal sidor

1

**Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§
120-130****Tid:** 2020-11-18 kl. 09:00**Plats:** Digitalt via länk**§ 121****Fastställande av dagordning och närvaro**

Dagordningen fastställs enligt utskickat förslag.

Beslutets antal sidor

1

**Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§
120-130****Tid:** 2020-11-18 kl. 09:00**Plats:** Digitalt via länk**§ 122****Föregående mötesprotokoll**

Föregående mötesprotokoll anmäls och läggs till handlingarna.

Beslutets antal sidor

1

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

§ 123

Anmälan av informationshandlingar

Diarienummer: RJL 2020/5

Sammanställning av informationshandlingar anmäls och läggs till handlingarna.

Beslutets antal sidor

1

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

§ 124

Anmälan av delegationsbeslut

Diarienummer: RJL 2020/2

Sammanställning av vidaredelegationsbeslut anmäls och läggs till handlingarna.

Beslutets antal sidor

1

**Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§
120-130****Tid:** 2020-11-18 kl. 09:00**Plats:** Digitalt via länk**§ 125****Inkomna remisser, promemorior och motioner**

Sammanställningen anmäls och läggs till handlingarna.

Beslutets antal sidor

1

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

§ 126

Kurser och konferenser

Beslut

Presidiet har beslutat om deltagande vid följande kurser och konferenser:

- Digitaliseringsdagen den 10 december.
Samtliga nämnsledamöter ges möjlighet att delta.

Anmälan till kurser och konferenser sker via nämndsekreteraren.

Beslutets antal sidor

1

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

§ 127

Informationsärenden och aktuellt

Ulf Fransson t.f. Regional utvecklingsdirektör och Peter Friberg, sektionschef samordning, uppföljning och analys informerar:

- Regional utvecklingsstrategi, ledningssystem och handlingsplan, redovisas i nämnden i december.
- Beredningsgrupp bredband regionsamverkan Sydsverige, information till nämnden i december.
- Företagsbarometern.
- Yttrande över Trafikverkets utredning av nya stambanor.
- Aktuellt från utskott vid regionsamverkan Sydsverige
- Redovisning och uppföljning av projekt, externa och i egen regi.

Frida Boklund sektionschef vid Företagarna, Anna Gillek Regionchef svenskt näringsliv, Helene Berg VD Smålands Turism och Helena Zar Vallin, VD Handelskammaren i Jönköping informerar om besöksnäring, arbetsmarknad, näringsliv och det ekonomiska läget i länet med anledning av rådande pandemi.

Diskussion och frågor besvaras.

Ajournering

Sammanträdet ajourneras kl. 11.30 för gruppmöten och lunch och återupptas kl. 14.00.

- Thomas Strand, sektionschef kompetensförsörjning och utbildning informerar om dagens beslutsärenden och remisserna: Utredning om planering och dimensionering av Komvux och gymnasieskola och En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning.
- Ante Jankovic, sektionschef attraktivitet och livsmiljö informerar om framställan till Kulturrådet för 2021.
- Budgetchef Camilla Holm, presenterar månadsrapport per oktober 2020.

**Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§
120-130****Tid:** 2020-11-18 kl. 09:00**Plats:** Digitalt via länk

Samtliga rapporter och presentationer anmäls och läggs till handlingarna.

Beslutets antal sidor

2

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

§ 128

Remiss - Utredning om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola

Diarienummer: RJL 2020/1572

Beslut

Nämnden

- Godkänner föreliggande yttrande som svar till Utbildningsdepartementet.

Reservationer

Liberalerna och Sverigedemokraterna reserverar sig till förmån för Liberalernas yrkande.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning, SOU 2020:33*.

Region Jönköpings län bejakar flera av de förslag som utredningen föreslår, men vill särskilt betona vikten av att den regionalt utvecklingsansvarige aktören får en tydligare roll när det gäller planering och dimensionering av gymnasial utbildning, eftersom regionerna har ett ansvar för den regionala kompetensförsörjningen. Region Jönköpings län delar utredningens slutsats att huvudmannaskapet bör vara oförändrat och ligga kvar hos dagens huvudmän, men bejakar också att staten ska få ett större inflytande över utbudet både i gymnasieskola och komvux. Samspelet mellan den statliga och kommunala nivån kan fördjupas och utvecklas genom att de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna också blir en viktig samtalspart när det gäller planering, dimensionering och erbjudande av gymnasial utbildning.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag presidiet 2020-11-05
- Missiv daterad 2020-10-29
- Förslag till yttrande 2020-11-18

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

Yrkanden/förslag till beslut på sammanträde

Mari Lindahl (L) redogör för följande yrkande:

Liberalerna verkar för ett förstatligande av skolan - alltså ett statligt huvudmannaskap för grund och gymnasieskolan. Detta för att vi ska få en jämlik skola över hela vårt land.

För övrigt instämmer vi i remissvaret.

Viktigt att betona nödvändigheten av KomVux och yrkesrelaterade utbildningar som en nödvändig del i vår regionala utveckling.

Bra att vi betonar att vi saknar Folkhögskolans viktiga roll som gymnasieutbildning

Ordföranden yrkar bifall till presidiets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer presidiets förslag under proposition mot Mari Lindahls yrkande och finner presidiets förslag antaget.

Votering begärs där presidiets förslag (JA) ställs mot Mari Lindahls förslag (NEJ).

JA-röstar följande ledamöter:

Gun Lusth (M), Ann-Katrin Löfstedt (M), Kristina Nero (V), Per Svenberg (S), Aneth Amundson (S), Adam Starck (S), Hans Jarstig (KD), Per Eriksson (C), Helen Skogelin Torvaldsson (BA), Jon Heinpalu (MP), Monica Samuelsson (KD) och Rune Backlund (C).

NEJ- röstar följande ledamöter:

Mari Lindahl (L), Olle Moln Teike (SD) och Ulf Svensson (SD).

Omröstningsresultat

Nämnden har alltså med 12 JA-röster mot 3 NEJ-röster bifallit presidiets förslag.

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Beslutets antal sidor

2

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

§ 129

Remiss - En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning

Diarienummer: RJL 2020/1583

Beslut

Nämnden

- Godkänner föreliggande yttrande som svar till Utbildningsdepartementet med följande tillägg, på sidan 3: *Region Jönköpings län bedömer att en regional skolmyndighetsnärvaro som kan stödja huvudmännen ger bättre förutsättningar att kunna bedriva en skola som är likvärdig och håller hög kvalitet. Ett sådant stöd bör kunna ges utan att det byggs upp en stor regional skolmyndighetsorganisation.*

Reservationer

Liberalerna, Vänsterpartiet, Moderaterna och Sverigedemokraterna reserverar sig till förmån för egna yrkanden.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning, SOU 2020:28.

Region Jönköpings län ställer sig bakom utredningens förslag om att ”staten bör ta ett tydligare ansvar för att undervisningen i förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan ska vara likvärdig och kompensatorisk”. Region Jönköpings län stöder också förslaget om att Statens skolverk bör etablera en regional närvaro i syfte att öka samverkan mellan staten och huvudmännen, samt för att stärka arbetet för en likvärdig och kompensatorisk skola. För att den regionala utvecklingsstrategin ska kunna förverkligas är det nödvändigt att vi har skolor som är likvärdiga och som aktivt motarbetar all form av segregation.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag presidiet 2020-11-05
- Missiv daterad 2020-10-29
- Förslag till yttrande 2020-11-18

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

Yrkanden/förslag till beslut på sammanträde

Mari Lindahl (L) lämnar följande yrkande:

Liberalerna verkar för ett förstatligande av skolan - alltså ett statligt huvudmannaskap för grund och gymnasieskolan. Detta för att vi ska få en jämlik skola över hela vårt land.

Ordförande redogör för Koalition för region Jönköpings läns
ändringsförslag i yttrandet enligt följande:

På sidan 3: Region Jönköpings län bedömer att en regional skolmyndighetsnärvaro som kan stödja huvudmännen ger bättre förutsättningar att kunna bedriva en skola som är likvärdig och håller hög kvalitet. Ett sådant stöd bör kunna ges utan att det byggs upp en stor regional skolmyndighetsorganisation.

Monica Samuelsson (KD) yrkar bifall till föreliggande förslag med
ovanstående ändringsförslag.

Kristina Nero (V) överlämnar för Vänsterpartiet ett säryrkande enligt
bilaga 1.

Gun Lust (M) yrkar för Moderaterna att följande text enligt *bilaga 2* biläggs
remissyttrandet från Region Jönköpings Län.

Ulf Svensson (SD) överlämnar för Sverigedemokraterna ett eget
remissyttrande enligt *bilaga 3.*

Beslutsgång

Ordföranden ställer förslagen under proposition och finner föreliggande
förslag till yttrande med Koalitionens ändringsförslag antaget.

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Beslutets antal sidor

2

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet §§ 120-130

Tid: 2020-11-18 kl. 09:00

Plats: Digitalt via länk

§ 130

Framställan till Kulturrådet för 2021

Diarienummer: RJL 2020/2254

Beslut

Nämnden

- Godkänner föreliggande framställan om statliga medel till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen 2021.

Sammanfattning

Jönköpings län ingår sedan 2012 i den av staten beslutade kultursamverkansmodellen. Region Jönköpings län befinner sig i genomförandet av sin tredje kulturplan och under hösten 2020 i planeringen av sitt fjärde år inom planperioden 2018-2021. Nuvarande plan förlängdes av Regionfullmäktige 2019-06-18 § 66 för att omfatta även 2021.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag presidiet 2020-11-05
- Tjänsteskrivelse daterad 2020-10-20
- Förslag till skrivelse till Kulturrådet daterad 2020-11-18
- Bilaga Analys av andelen statliga bidrag inom Kultursamverkansmodellen daterad 2020-11-04

Yrkanden/förslag till beslut på sammanträde

Mari Lindahl (L) och Adam Starck (S) yrkar bifall till föreliggande förslag.

Beslutet skickas till

Kulturrådet

Beslutets antal sidor

1

Utredningen - En mer likvärdig skola – minskad skelsegregation och förbättrad resurstilldelning, SOU 2020:28.

Region Jönköpings län är inte huvudman för någon förskola eller grundskola. Men det samlade skolsystemet hör ihop och de olika delarna bildar tillsammans en större helhet. Med anledning av det är det viktigt att också lämna ett yttrande som belyser de största anledningarna bakom skelsegregationen och dessutom pekar på vägar fram för att öka likvärdigheten.

Vänsterpartiet yrkar att följande text, alternativt liktydande skrivning, införs i remissyttrandet från Region Jönköpings län

I kunskapsöversikten *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola* återfinns Skolverkets sammanfattande analys beskriven i flera breda förändringsspår i svensk grundskola som är väl underbyggda i forskning och utvärdering – segregering, decentralisering, differentiering och individualisering. Kunskapsöversikten visar att dessa perspektiv är värdefulla för att i relation till forskning och utvärdering sammanfatta och förklara resultatutvecklingen i svensk grundskola. De bidrar var och en för sig till att förklara resultatförändringar och en rimlig slutsats är att de dessutom förstärker varandra. Kunskapsöversikten är något ålderstigen men vår bedömning är att den fortfarande belyser viktiga aspekter kring arbetet med att minska skelsegregering. På samma sätt finns också bra utgångspunkter, belysta i såväl nationell som internationell forskning, kring hur skolan kan bli mer likvärdig. Dessa breda förändringsspår bör beaktas i remissen.

Faktorer som i hög grad påverkas skolans likvärdighet och skelsegregation och därmed också skolresultaten är bland annat:

- **Bostadssegregation**
- **Decentralisering**
- **Differentiering**
- **Skolvalsreformen**
- **Resursfördelningsprinciper**
- **Individualisering**
- **Social bakgrund och klasskillnader**

Ett framgångsrikt arbete för att nå en mer likvärdig skola och minskad segregation kräver att ovanstående faktorer beaktas och hanteras inom de delar av utbildningsväsendet som berör grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning.

Segregation, resursfördelning och social bakgrund

Skelsegregation är ett stort samhällsproblem. Det finns en uppsjö av studier som pekar på att två avgörande bakomliggande faktorer gällande skelsegregationen är skolvalsreformen och bostadssegregationen. Skolverket har också konstaterat att skolnivåeffekten har tilltagit och att elevens skola har fått en ökad betydelse för hur eleverna presterar. En ökad segregering och ökade variationer mellan skolor och olika elevgrupper kan även relateras till flera strukturella förändringar sedan 90-talets början. Det finns stora variationer mellan kommuner när det gäller lärartätheten. Det finns även stora skillnader mellan skolor inom samma kommun. Det finns samtidigt betydande skillnader mellan kommunerna när det gäller resurstilldelningen till skolan.

Kommunerna ger ofta resurser enligt principen en summa per elev och att de kompensatoriska inslagen som tilldelas utifrån skolornas elevsammansättning (föräldrarnas utbildningsnivå med mera) är relativt blygsamma. Inte ens i de mest segregerade kommunerna tilldelas skolorna alltid extraresurser.

Mot bakgrund av en ökad segregation är det relevant att relatera kommunernas principer för resursfördelning till resultatutvecklingen. Skolverkets tidigare studier visar att kommunerna i liten grad fördelar resurser utifrån skolornas olika förutsättningar, vilket ytterligare kan bidra till en ökad resultatspridning mellan skolor.

Det är dock vanligt att kommuner fördelar tilläggsresurser för särskilt stöd. Men studier indikerar att dessa resurser är jämnt fördelade inom kommunerna. Resultaten tyder på att skolor där eleverna har sämre förutsättningar att nå målen (utifrån klasstillhörighet och utländsk bakgrund med mera) inte tilldelas mer resurser för särskilt stöd. En slutsats är att behovet av särskilt stöd är relativt och att det är svårare att få tillgång till stödinsatser i en skola där behoven är stora.

Forskning framhåller också kvaliteter hos läraren och i lärarens undervisning som synnerligen betydelsefulla för elevernas resultat. Kvalitén och likvärdigheten vid Sveriges lärarutbildning är således avgörande. Likaså är det viktigt att de ”bästa” lärarna inte koncentreras till vissa skolor.

Differentiering

I likhet med övriga nordiska länder har Sverige en tradition av en lång sammanhållen grundskola och differentieringen till gymnasiet och andra utbildningsvägar sker relativt sent. I internationella jämförande studier med en historisk-komparativ ansats framhålls sen differentiering som en faktor som ökar elevernas möjligheter att gå vidare till högre utbildning, oavsett social bakgrund. I jämförelse med flera andra länder kan det svenska skolsystemet i detta avseende betraktas som likvärdigt, men trots detta så kvarstår de klassmässiga skillnaderna när det gäller utbildningsprestationer. En slutsats som ligger nära till hands är att införandet av sammanhållen grundskola inte har varit tillräckligt för att utjämna dessa skillnader och hur de påverkar skolresultaten.

I en studie kombineras data från internationella studier i syfte att jämföra vad tidig och sen differentiering i skolsystemet betyder för elevernas resultat. Forskarna finner att tidig differentiering leder till ökad ojämlikhet i det avseendet att resultatspridningen ökar mellan åk 4 och åk 8. Men trots att Sverige har sen differentiering så ökar resultatspridningen även här mellan dessa årskurser, vilket inte var fallet i de övriga länderna med sen differentiering till andra utbildningsvägar. Att Sverige avviker från det rådande mönstret tyder på att det finns andra differentierande faktorer i svensk grundskola som verkar på olika nivåer.

Differentiering som ”schablonlösning” påverkar elevernas resultat negativt. De positiva effekter som kan uppnås genom att placera högpresterande elever i samma grupp, förloras i motsvarande utsträckning genom att placera lågpresterande elever tillsammans. Dessutom uppstår andra negativa konsekvenser som exempelvis sämre självuppfattning i s.k. negativt differentierade klasser.

Elever delas ofta in i olika grupperingar utifrån behov av särskilt stöd eller kunskapsnivå, vilket leder till alltmer homogena grupper. Forskning visar att sådana lösningar generellt inte påverkar elevernas resultat i någon positiv riktning.

Inom den internationella forskningen visar resultaten från en mängd studier på förekomsten av stigmatiseringseffekter av särskilt stöd, speciellt om det organiseras under differentierande former. Elevernas självvärdering och motivation påverkas negativt. Enligt forskningen sänker läraren ofta de akademiska kraven och tenderar att göra förenklade tolkningar av läroplanens intentioner. Dessutom knyts ofta mindre effektiva lärare i högre utsträckning till grupper av elever med olika inlärningsproblem.

Individualisering och social bakgrund

En stark förändringstendens i svensk grundskola kan sammanfattas i begreppet individualisering. Inom begreppet ryms olika dimensioner varav en handlar om att undervisningsmönster, arbetsformer och arbetssätt i svensk grundskola har förändrats kraftigt sedan 1990-talets början. Konkreta uttryck av individualisering är att individuella arbetsformer tar allt mer tid i anspråk medan undervisning i helklass får mindre utrymme. Grupparbete som arbetsform förekommer alltmer sällan och även när eleverna arbetar i grupp finns det en tendens att arbetet omvandlas till individuella uppgifter. Läraren ägnar mindre tid åt berättande och att gå igenom och förhöra läxor i helklass.

Istället används mer av den gemensamma tiden till administration, information och instruktioner. Läraren styr i mindre omfattning de gemensamma uppgifterna, medan mer tid ägnas åt elevernas egen planering av hur och när arbetsuppgifterna ska genomföras. Trots detta visar studier att elevernas inflytande över innehållet i undervisningen i praktiken inte har ökat. Att inslagen av eget arbete har ökat i svensk grundskola kan också vara en spegling av den ökade användningen av datorer. Forskningen visar dock att eleverna behöver mycket stöd av läraren när datorer används i undervisningen. Läraren har stor betydelse för att organisera arbetet och för att kommunicera kring kunskapsinnehållet. I flera undersökningar framgår att eleverna i den svenska grundskolan i lägre grad än EU/OECD-genomsnittet lyssnar till längre genomgångar av läraren.

I en kunskapsöversikt om läsundervisning är den samlade bilden att undervisningen i läsning och skrivning i stor utsträckning är baserad på individuellt arbete. Eleverna, och i de tidiga årskurserna även deras föräldrar, får därigenom ta ett stort ansvar för lärandet.

Enligt en kunskapsöversikt från Skolverket innebär den ökande andelen individuellt arbete i grundskolan att sociokulturella faktorer som föräldrars utbildning och kulturella kapital får allt större betydelse. I samma kunskapsöversikt diskuteras skolans svårigheter att på ett effektivt sätt anpassa undervisningen för lässvaga elever. Sammantaget innebär dessa förändringar att eleverna i mindre omfattning får ta del av lärarens kompetens och specifika kunskaper. Eleverna är mer utlämnade till sig själva och sin egen förmåga att söka kunskap och uppnå målen. Lärandet har blivit ett individuellt projekt. Den utvecklingen drabbar i hög utsträckning en del elevgrupper särskilt hårt.

Forskning visar att individualisering kan påverka elevernas resultat i både positiv och negativ riktning beroende på hur det definieras och hur det konkretiseras i undervisningen. Men individualiseringen och förskjutningen i bemärkelsen "eget arbete" är problematisk för många elevgrupper.

I en rad studier är sambanden mellan individfaktorer som social bakgrund, kön och etnicitet och utbildningsresultat väl belagda. Detta gäller framför allt hur olika aspekter av elevernas sociala bakgrund (föräldrarnas utbildningsnivå, kulturella kapital, klass, utländsk bakgrund med mera) påverkar deras skolresultat.

Även i den internationella forskningen är klasstillhörighet (familjens inkomst, yrke och utbildning med mera) kopplat till elevernas resultat. Andra betydelsefulla faktorer är föräldrarnas förväntningar på och ambitioner för sitt barn liksom att föräldrarna är involverade i skolarbetet och har kännedom om skolans språk.

Det finns alltså sammantaget starka belägg i såväl svensk som internationell forskning för att "hemmets läroplan" har betydelse för elevernas resultat. Ett viktigt utbildningspolitiskt mål bör vara

att skolan ska minska betydelsen av hemmets påverkan och ge alla elever samma möjligheter att nå målen.

Skolverket identifierar en förskjutning i det svenska skolsystemet i riktning mot segregering. Tillsammans med övriga nordiska länder brukar svensk grundskola beskrivas som likvärdig med små variationer mellan skolor. Men Sverige ligger inte längre i topp i Norden. En rad studier visar att skolornas elevsammansättning har blivit mer homogen, det vill säga att elever med likartad bakgrund samlas på samma skola i högre utsträckning. Det finns stora resultat skillnader mellan olika skolor och mellan olika elevgrupper, framförallt utifrån social bakgrund.

Föräldrarnas utbildningsnivå har en stor betydelse för elevernas resultat samt att val av skola betyder mer. Det finns stöd i forskningen för att skolresultaten på en generell nivå påverkas negativt i skolsystem som stratifierar elever efter deras skolprestationer. Resultat från såväl svensk som internationell forskning visar att betydelsen av klasstillhörighet och den sociala bakgrunden är betydligt starkare på skolnivå än på individnivå. Ju mer homogen elevsammansättningen är desto starkare blir effekten av social bakgrund för elevernas skolresultat.

Decentralisering

Det svenska skolsystemet har även förändrats i riktning mot decentralisering i en rad olika avseenden. En aspekt av decentralisering är att kommunerna övertagit ansvaret för att fördela resurser till skolan. En annan aspekt är att det finns väldigt många lärarutbildningar på högskolor och universiteten. Kvaliteten vid dessa utbildning skiftar kraftigt.

Skolverket redovisar betydande skillnader mellan kommuner när det gäller skolans resurser. Kommunernas kostnader för skolan varierar kraftigt liksom lärartäthet och andel behöriga lärare. Forskningen ger dock inga entydiga svar på i vilken omfattning kommunaliseringen har bidragit till dessa variationer.

Kommunaliseringen syftade till en mer effektiv resursfördelning och att styra resurserna dit behoven var som störst. I den bemärkelsen har kommunaliseringen av skolan misslyckats i sitt syfte. Forskningen visar dessutom att olika resurser har betydelse för elevernas resultat, men att det finns anledning att skilja på generella effekter (för alla elever) och effekter för vissa elevgrupper.

Sammanfattning

Det är vår bedömning att nyckelfaktorer så som klasstillhörighet, individualisering, decentralisering, resursfördelning, differentiering, skolvalsreformen samt skol- och bostadssegregation är avgörande för skolans utveckling i riktning mot mer likvärdighet och minskad segregation. Skolvalsreformen kopplad till bostadssegregationen har inneburit att likvärdigheten i svensk skola har skadats på ett markant och tydligt sätt. Likaså spelar fortfarande elevens sociala bakgrund och "hemmets läroplan" för stor betydelse i relation till skolresultatet. Decentraliseringen av skolan samt lärarutbildningen har bidragit till en mindre likvärdig skola. Därför krävs ökad statlig styrning av utbildningsväsendet. Individualiseringen har misslyckats och det har skadat många elevers möjligheter till en likvärdig utbildning. En stor anledning till det är att det inte har funnits tillräckliga resurser för att arbeta med individualisering på det sätt som var syftet, alltså att arbeta utefter varje elevs individuella proximala utvecklingszon.

Kristina Nero (V)
För Vänsterpartiet

Moderaterna i Region Jönköpings län yrkar att följande text biläggs remissyttrandet från Region Jönköpings län på Utredningen - *En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning, SOU 2020:28.*

Moderaterna i region Jönköpings län:

- anser det å en sidan rimligt men å andra sidan överflödigt att det i skollagen införs en bestämmelse om att huvudmännen aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolor.
- tillstyrker att placering ska föregås av en ansökan från vårdnadshavarna, dvs. att det ska ske ett aktivt skolval.
- avstyrker att beslut om placering ska ske genom ett nationellt skolvalssystem som sköts av Skolverket.
- avstyrker att i författning reglera att en elev endast ska få byta skola i samband med terminsstart.
- tillstyrker att det införs författningsstöd att tillämpa urvalsgrunder för placering vid kommunala skolor och betonar att det kan göras utan att det införs ett nationellt skolvalssystem.
- ser stora juridiska svårigheter att utforma och tillämpa kvot som urvalsgrund.
- är starkt kritiskt till att utredningen nästan inte alls belyser hur skolskjutsen påverkas av förslagen.
- tillstyrker förslaget att enskilda huvudmän inte ska kunna tillämpa kötid som urvalsgrund.
- avstyrker införandet av sektorsbidrag på det sätt som utredningen föreslår, bland annat eftersom det skulle ske på bekostnad av de generella statsbidragen och ge orimliga effekter på systemet för kommunal kostnadsutjämning.
- ställer sig tveksamt till att kommunen efter att göra ett avdrag på grundbeloppet till enskilda huvudmän för de merkostnader som kommunen har till följd av sitt ansvar att erbjuda alla elever plats i en skola nära hemmet.
- avstyrker förslaget att bidrag för en elev som går på fristående skola ska justeras med två månaders fördröjning när en elev byter huvudman under läsåret.
- är kritisk till att utredningen inte alls hanterar frågan om avsaknad av förskoleklasser inom särskolans verksamhet.

Kapitel 4 Likvärdighet och skolsegregation

Moderaterna anser det å en sidan rimligt att det i skollagen införs en bestämmelse om att huvudmännen för förskoleklassen och grundskola aktivt ska verka för en allsidig social sammansättning av elever på sina skolor. Å andra sidan kan en sådan bestämmelse ses som överflödig.

Det finns en rad exempel på kommuner som inom ramen för nuvarande lagstiftning vidtar åtgärder för att bryta skolegregationen, däribland att stänga skolor som bedöms ha för ensidig elevsammansättning i socioekonomiskt avseende. Utredningen kallar sitt förslag till ny reglering en inriktningsbestämmelse och menar att det är upp till varje huvudman att utifrån lokala förutsättningar och behov att avgöra hur den ska verka för en mer allsidig social sammansättning på sina skolor.

Dock bortser utredningen från att lika väl som att skolegregation är en realitet i en rad kommuner så finns det kommuner där situationen är tillfredsställande vad gäller elevsammansättningen på skolorna. Moderaterna menar att den föreslagna bestämmelsen riskerar att leda till att alla kommuner upplever sig tvingade att vidta åtgärder för att påverka elevsammansättningen, oavsett om det finns behov av att göra så eller inte. Frågan är också hur bestämmelsen ska förstås i förhållande till andra skyldigheter som kommunerna redan idag har och enligt utredningen ska fortsätta ha, däribland att en skolplacering i rimlig närhet till hemmet ska vara den överordnade placeringsprincipen. Vidare vill moderaterna betona att om bestämmelsen införs måste det finnas realistiska förväntningar på vilken skillnad den i praktiken kan göra.

Utredningen föreslår att huvudmän ska kunna använda kvoter som urvalsgrund till skolor i syfte att främja en allsidig social sammansättning. Moderaterna ser dock stora svårigheter att utforma och tillämpa sådana kvoter utan att de riskerar att bryta mot diskrimineringsförbudet (se vidare under avsnitt 6), vilket innebär starka begränsningar för hur långt den aktiva verkan kan sträcka sig.

Moderaterna avstyrker att det ska skrivas in i läroplanen att rektor för förskoleklass och grundskola har ett ansvar för att verka för en allsidig social sammansättning av undervisningsgrupper. Den primära utgångspunkten för den klass- och gruppindelning som rektor ansvarar för måste rimligen vara pedagogiska överväganden, snarare än vilken social bakgrund eleverna har. Vi ställer oss också frågande till vilken praktiskt skillnad det skulle göra att i läroplanen peka ut allsidig social sammansättning som ett ansvar för rektor, då denne redan enligt skollagen beslutar om sin enhets inre organisation.

Kapitel 5 Gemensamt skolval

Moderaterna tillstyrker att placering i förskoleklass, grundskola och grundsärskola ska föregås av en ansökan från vårdnadshavarna, dvs. att det ska ske ett aktivt skolval. Moderaterna vill betona att en sådan ordning kan införas utan att det genomförs en omfattande reform där Skolverket svarar för skolvalssystemet, se avsnitt 5.7.3.

Moderaterna avstyrker införandet av ett gemensamt skolvalssystem för kommunala och fristående skolor på det sätt som utredningen föreslår. Däremot ser vi positivt på en frivillig och på ömsesidigt förtroende baserad samordning mellan kommuner och

enskilda huvudmän när det gäller skolval, placering och mottagande. Det finns redan idag exempel på sådana samarbeten.

Moderaterna avstyrker att beslut om placering ska ske genom ett nationellt skolvalssystem på det sätt som utredningen föreslår. Det är en mycket omfattande reformering av skolvals- och skolplaceringsprocessen som utredningen föreslår. Att döma av den tänkta årliga process som översiktligt beskrivs av utredningen handlar det om att etablera en omfattande statlig administration där Skolverket tar över merparten av den myndighetsutövning som det innebär för kommunerna att placera elever vid kommunala skolor. Moderaterna har svårt att se att en sådan stor organisatorisk förändring på systemnivå skulle bidra till att minska skolsegregationen. Utöver denna grundläggande invändning anför moderaterna följande.

Även i ett nationellt skolvalssystem skulle kommunerna behöva ha en betydande organisation för skolval och placering. Dels skulle de praktiskt taget behöva göra en ”skuggplacering” av samtliga i kommunen folkbokförda elever för att kunna besluta om och till Skolverket ange hur rätten till placering vid en kommunala skola i rimlig närhet ska tillämpas. Det behöver också göras för att kommunen ska kunna planera och upphandla skolskjuts samt för att vårdnadshavare ska kunna få information om hur deras val av skola påverkar rätten till skolskjuts. Dels ska kommunen årligen rapportera respektive skolas platskapacitet till Skolverket, besluta om och rapportera urvalsgrunder och få de godkända av Skolverket, besluta om placering för de elever som inte gör ett aktivt skolval samt besluta om mottagande av elever från andra kommuner. Mot denna bakgrund delar moderaterna inte alls utredningens bedömning att det skolvalssystem som den föreslår skulle ge effektivitetsvinster.

Ansvar och befogenheter hänger inte ihop. Om ett nationellt skolvalssystem skött av Skolverket införs innebär det att ansvaret för skolplaceringar delas mellan huvudmännen och staten. Kommunerna och enskilda huvudmän skulle ansvara för platskapacitet på sina skolor och placeringsregler såsom eventuella urvalsgrunder, och staten utifrån detta administrera och besluta om merparten av placeringarna. Förutom de invändningar som moderaterna ovan redovisat menar vi att en sådan ordning väsentligen skulle försvåra för såväl direkt som indirekt berörda kommuninvånare att utkräva ansvar. Var och i vilken form ska exempelvis vårdnadshavare som är missnöjda med sitt barns placering rikta sina klagomål? Vad händer om Skolverket av någon anledning dröjer med att placera en elev och en skolpliktig elev därmed blir utan skolgång om så bara under en ytterst begränsad tid? Utredningen föreslår ingen ändring i vare sig bestämmelsen om skyldigheten att tillgodose elevens rätt till utbildning eller den s.k. skolpliktsbevakningen.

Moderaterna tolkar detta som att skolpliktsbevakningen även fortsättningsvis ska ligga på hemkommunen. Moderaterna menar att detta skulle bli en orimlig ordning när det

är staten som administrerar och ansvarar för merparten av skolplaceringarna. Det är en stor brist att utredningen inte belyser dessa så grundläggande frågor.

De årliga skolvalen liksom att hantera tillkommande placeringar löpande under året är ett resurskrävande arbete. Om Skolverket tar över merparten av denna hantering skulle myndigheten bl.a. behöva bygga upp kompetens och kapacitet att hantera dessa frågor samt upphandla och ansvara för driften för nya omfattande administrativa system. Det både tar tid och är kostsamt att skapa en sådan organisation. Mot den bakgrunden ifrågasätter vi att den föreslagna reformen skulle kunna vara genomförd inom bara några år och ett nationellt skolvalssystem tillämpas på skolplaceringar inför höstterminen 2024.

Slutligen noterar moderaterna att det i SOU 2020:33 *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning* inte föreslås något förstatligande av mottagandet och antagningen till gymnasiet. Även om regelverket för gymnasieantagning är annorlunda utformat än det för placeringar i förskoleklass och grundskola anser moderaterna det intressant i sammanhanget att två utredningar med liknande uppdrag lägger helt olika förslag i likartade frågor.

5.7.4 Uppgift om dimensionering och urvalsgrunder

Moderaterna avstyrker att huvudmännen till Skolverket ska ange respektive skolas platskapacitet och urvalsgrunder. Förslagen illustrera tydligt den byråkrati som skulle följa av den omfattande reform som utredningen föreslår. Därtill har moderaterna svårt att se hur processen ska gå till i praktiken och hinnas med inom de tidsramar som val av skola och placeringarna behöver ske. Förslaget innebär bl.a. att Skolverket ska granska och godkänna de urvalsgrunder som huvudmännen vill tillämpa för skolorna. Om Skolverket underkänner en urvalsgrund ska detta kunna överklagas av den berörda huvudmannen till allmän förvaltningsdomstol. Med tanke på den tid som domstolsprövningar ofta tar har moderaterna svårt att se hur domar om urvalsgrunder ska hinna vinna laga kraft i tillräckligt god tid inför vårdnadshavarnas val av skola i början av varje vårtermin. Detta är bara *ett* exempel på hur tidsramarna för den tänkta processen inte är realistiska. Moderaterna ställer sig också frågande till varför Skolverket ska godkänna urvalsgrunderna när det samtidigt föreslås att det i skolförfattningarna ska regleras vilka urvalsgrunder som är tillåtna.

5.7.5 Skolbyte sker vid terminsstart som huvudregel

Moderaterna avstyrker att i författning reglera att en elev endast ska få byta skola i samband med terminsstart. Att göra så skulle vara starkt ingripande mot den enskilde. En elev oss dess vårdnadshavare kan ha skäl att byta skola under en termin utan att det handlar om sådana omständigheter som enligt utredningen ska utgöra särskilda skäl, däribland flytt. Vi ställer oss frågande till att flytt överhuvudtaget skulle betraktas som ett särskilt skäl som berättigar till byte under en termin, då det torde vara självklart att en skolpliktig elev som flyttar från en del av landet till en helt annan behöver byta

skola. Det är viktigt att inte urholka innebörden av särskilda skäl, som normalt används för att en författningsbestämmelse ska tillämpas återhållsamt. Vidare ställer moderaterna sig frågande till förslaget att bedömningen av huruvida en elev har särskilda skäl att byta skola ska göras av rektor (för elevens nuvarande skola) och vårdnadshavare tillsammans, medan det ska vara Skolverket regionalt som hanterar själva skolbytet och erbjuder ny skolplacering. Detta är ett tydligt exempel på hur det föreslagna skolvals- och placeringssystemet innebär att myndighetsutövningen i ett och samma ärende skulle delas mellan kommunen och staten och att ansvar och befogenheter inte hänger samman. Visst är det eftersträvansvärt, både ur elevers och skolors perspektiv, att skolbyten koncentreras till terminsstart. Vi menar dock att skolbyten kan styras dit på ett mjukare sätt än att författningsreglera det. Exempelvis genom att kommunen tydligt informerar vårdnadshavare att om de vill byta skola för sitt barn så uppmanas de att göra så just vid terminsstart och eventuellt ytterligare någon tidpunkt under terminen. Vad moderaterna erfar finns det kommuner som har sådana rutiner.

5.7.6 Överklagande av Skolverkets beslut

Moderaterna avstår från att ta ställning till förslaget att Skolverkets beslut om skolplacering inte ska kunna överklagas av vårdnadshavare. Det finns så många frågetecken kring hur det föreslagna nationella skolvalssystemet är tänkt att fungera i praktiken att moderaterna inte anser sig kunna ställning till just detta förslag. Vi har dock svårt att se att den ordning kring skolvals- och placeringsprocessen som föreslås skulle blir så transparent och förutsägbar att det motiverar ett borttagande av överklagandemöjligheten. I övrigt bedömer moderaterna att det får ankomma på Lagrådet att lämna synpunkter i frågan om förslaget leder till en lagrådsremiss.

5.7.7. Sekretess hos Skolverket

Skulle Skolverket sköta och besluta om placeringarna måste en mängd information löpande och snabbt överföras från verket till kommunerna både i egenskap av huvudmän och i egenskap av hemkommun, det senare bl.a för att de ska kunna fullgöra sina skyldigheter att betala ut ersättningar/bidrag för elever. Moderaterna bedömer att det rimligen skulle kräva särskilda bestämmelser som säkrar att informationsöverföringen inte försenas av sekretessprövning hos Skolverket.

Kapitel 6 Principer för placering, mottagande och urval

6.5.1 Principer för placering och urvalsgrunder för skolor med

kommunala huvudmän moderaterna tillstyrker att det införs författningsstöd att tillämpa urvalsgrunder för placering vid kommunala skolor. Det saknas idag för kommunala skolor, och för fristående skolor styrs vilka urvalsgrunder som är tillåtna av den praxis som Skolverkets tillämpar vid godkännande. Moderaterna ser det som självklart att det ska vara kommunerna som avgör om och i så fall vilka urvalsgrunder som ska tillämpas vid kommunala skolor, vilket också är det som utredningen föreslår. Vi betonar att författningsstöd för urvalsgrunder kan införas utan att det genomförs en

omfattande reform där Skolverket svarar för skolvals-systemet. Moderaterna ser stora juridiska svårigheter att utforma och tillämpa kvot som urvalsgrund. Vidare är vi starkt kritiska till att utredningen nästan inte alls belyser frågan om skolskjuts.

Moderaterna delar utredningens bedömning att urvalet till kommunala skolor idag försvåras eftersom det saknas författningsstöd att tillämpa urvalsgrunder, vilket ger kommuner begränsade möjligheter att använda urval för att skapa en mer allsidig social sammansättning på sina skolor. På så sätt är det positivt att det införs en möjlighet att tillämpa urvalsgrunder. Som moderaterna anfört tidigare i detta yttrande måste det dock finnas realistiska förväntningar på i vilken utsträckning tillämpningen av urvalsgrunder verkligen leder till en mer allsidig social sammansättning och minskad skolsegregation. Särskilt som det för kommunala skolors del måste ske inom ramen för att alla elever samtidigt har rätt i en skola i rimlig närhet till hemmet. Moderaterna vill också poängtera att om en kommun väljer att tillämpa kvoter för en eller flera av sina skolor kan effekten på skolsegregationen i kommunen som helhet bli begränsad, då det inte kan tas för givet att eventuella fristående skolor i kommunen väljer att använda kvoter som urvalsgrund. Moderaterna tillstyrker att syskonförtur, skolspår och geografisk närhet ska få användas som urvalsgrund. När det gäller den urvalsgrund som utredningen kallar lika möjligheter, men som i praktiken rimligen handlar om lottning, stannar moderaterna vid att konstatera att det sannolikt inte finns tillräckligt stöd i riksdagen för att införa detta. Vad gäller kvot som urvalsgrund lämnar moderaterna särskilda synpunkter nedan.

Närmare om de juridiska svårigheterna att använda kvot som urvalsgrund

Å ena sidan kan kvot som urvalsgrund vara ett kraftfullt verktyg för att åstadkomma en allsidig social sammansättning på skolor. Idag saknas sådana direkta verktyg, vilket kan upplevas som frustrerande för boende- och skolsegregerade kommuner som för att bryta skolsegregationen är hänvisade till ”indirekta” verktyg som att uppmuntra vårdnadshavare i socioekonomiskt svagare områden att söka en annan skola än den närmsta, planera nybyggnationer på ett visst sätt etc. Å andra sidan är det, precis som utredningen själv påpekar, svårt att utforma kvoter som omfattar rätt grupp samtidigt som den inte strider mot diskrimineringsförbudet. Utredningen bedömer det som för svårt att i lagstiftning fastställa väldefinierade och transparanta kriterier för hur platserna inom kvoten ska fördelas. Moderaterna delar denna uppfattning men bedömer att det är nödvändigt att göra så om möjlighet att använda kvot som urvalsgrund införs. Utan det är risken stor att såväl kommuner och andra huvudmän som Skolverket lägger ner mycket arbete på att utforma respektive godkänna kvoter som visar sig strida mot diskrimineringsförbudet, om inte tidigare så när placeringar med stöd av kvoten väl är gjorda. Moderaterna vill i sammanhanget påminna om vad bl.a. Diskrimineringsombudsmannen (DO) sagt i remissförfarandet över tidigare förslag som handlat om att införa möjligheten att tillämpa kvot.

I sitt yttrande över departementspromemorian *Möjlighet att använda en särskild kvot vid placering i kommunala skolor* från 2017 menade DO att ”avsaknaden av lagfästa,

väldefinierade och transparanta kriterier för hur platserna inom kvoten ska fördelas anses medföra en ökad risk för att den praktiska tillämpningen av bestämmelsen sker på ett sätt som strider mot diskrimineringslagens krav.” Frågan måste också ställas vad som händer om tillämpningen av en kvot, trots Skolverkets godkännande, visar sig resultera i direkt eller indirekt diskriminering. Vad händer då med de placeringar som är gjorda med stöd av kvoten som urvalsgrund? Frågan kompliceras ytterligare av att det föreslås att Skolverkets placeringsbeslut inte ska kunna överklagas. Moderaterna saknar beskrivningar av hur flera av de övriga förslagen i kapitlet ska fungera i praktiken. Det gäller exempelvis förslaget att elever som bedöms ha särskilda skäl att gå på en viss kommunal skola ska ges företräde framför övriga elever. Som exempel nämns s.k. resursskolor vars verksamhet är anpassade för elever i omfattande behov av särskilt stöd. Förslaget är i grunden helt rimligt, men vem ska bedöma om en elev har särskilda skäl att ges förtur till en viss skola, Skolverket eller kommunen? Ett annat exempel är förslaget att vårdnadshavares önskemål om skolplacering ska få frångås om placeringen skulle medföra att betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Denna reglering finns redan idag men ställs i nytt ljus om Skolverket ska sköta och besluta om placeringarna. Är det tänkt att Skolverket ska fråga kommunen inför varje placeringsbeslut om placeringen medför betydande organisatoriska och ekonomiska svårigheter för kommunen? En sådan ordning är självklart inte praktiskt möjlig. Stor brist att utredningen knappast alls belyser konsekvenserna för skolskjutsen Moderaterna är starkt kritiskt mot att utredningen knappast alls belyser skolskjutsen, mer än att landa i att föreslå skolskjutsbestämmelser med i stort sett samma innebörd som idag, dvs. att kommunen inte är skyldig att svara för skolskjuts mer än till den skola där elever skulle ha placerats enligt principen om skolplacering i rimlig närhet till hemmet. Som vi tidigare påtalat innebär detta att kommunen rimligen måste göra en kontinuerlig ”skuggplacering” av eleverna, detta för att ha ett underlag att upphandla skolskjuts utifrån och för att vårdnadshavarna ska kunna få information om hur deras val av skola påverkar rätten till skolskjuts. Det är förståeligt att utredningen inte föreslår någon utvidgad skyldighet för kommunen att svara för skjuts, för då hade utredningen behövt utveckla detta, beräkna kostnaderna för det och föreslå hur det ska finansieras. Men konsekvensen av det som utredningen nu föreslår blir rimligen att om en elev tas emot på önskad skola baserat på någon eller flera av de nya urvalsgrunder som får tillämpas är det inte givet att eleven kan gå där eftersom den inte har rätt till skolskjuts dit (såvida kommunen inte erbjuder det frivilligt utöver vad den är skyldig att göra enligt skollagen). Då faller hela tanken med de nya urvalsgrunderna och syftet med dem, som ju är att minska skolegregationen.

Moderaterna anser att regeringen inte kan gå vidare med förslagen om principer för placering, mottagande och urval utan att skyldigheten att ordna skolskjuts blir ordentligare belyst.

6.5.2 Principer för mottagande och urvalsgrunder för skolor med enskild huvudman

Moderaterna tillstyrker att enskilda huvudmän inte ska kunna tillämpa kötid som urvalsgrund när fler elever än det finns plats söker en fristående skola.

Det är viktigt att de urvalsgrunder som får tillämpas för kommunala respektive fristående skolor är så lika som möjligt. För placering i kommunala skolor kan inte kötid tillämpas som urval (förutom om en elev som redan har en placering vill byta skola och där är fullt, då får eleven vänta tills det blir en plats ledig) och då är det rimligt att det inte ska kunna tillämpas för fristående skolor heller. Moderaterna menar vidare att detta förslag kan införas utan att den stora reformen med att Skolverket ska sköta och besluta om placering och mottagande genomförs.

Kap 9 Skolans resurser: slutsatser och förslag

9.2.2 Slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag och tillför ytterligare resurser

Moderaterna avstyrker att det införs ett sektorsbidrag med den utformning och den finansieringen som utredningen föreslår. Syftet med bidraget, att kompensera för skillnader i socioekonomiska förutsättningar, uppnås lämpligare genom att det införs en socioekonomisk variabel i kostnadsutjämnings delmodell för grundskolan. Utredningen föreslår att merparten av befintliga riktade statsbidrag samman, att tre ytterligare miljarder tillförs och att detta bildar ett socioekonomiskt viktat sektorsbidrag. Det ska kunna sökas av huvudmän för förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Villkoret för att få bidraget är att huvudmannen lämnar in en treårig handlingsplan för hur den avser att stärka likvärdighet och undervisningskvalitet. Moderaterna anser att det som föreslås inte är ett sektorsbidrag i ordets rätta mening eftersom det föreslagna bidraget är villkorat och ska sökas. Utan det som föreslås är ett riktat statsbidrag, om än ett stort sådant. Moderaterna välkomnar förslaget att slå samma merparten av befintliga riktade statsbidrag, vilket ligger i linje med moderaterna:s förslag att klustra ihop befintliga bidrag till ett fåtal större. Vi menar dock att nuvarande statsbidrag för likvärdig skola och dess faktiska effekter bör utvärderas grundligt innan det övervägs att införa ett avsevärt större bidrag konstruerat på ett likartat sätt. Utredningen skriver att Skolverket vid årets början ska fastställa beloppet som varje huvudman kan få i bidrag innevarande år. Moderaterna invänder starkt mot detta. Det är helt orimligt att få veta detta först när ett budgetår redan är påbörjat, kommunens budget för året beslutad och ersättningarna till skolorna behöver vara fastställda. Skolverkets besked skulle behöva komma väsentligen tidigare än så, helst under våren innan det aktuella året. Även om ett klustrat, stort riktat statsbidrag är att föredra framför dagens många olika bidrag anser moderaterna att omfördelning av resurser utifrån socioekonomiska faktorer snarast bör ske genom att det införs en socioekonomisk variabel i kostnadsutjämnings delmodell för grundskolan. menar vidare att om utredningens förslag, det vill säga det som den kallar sektorsbidrag, genomförs skulle finansieringen av de aktuella skolformerna bli mer svåröverskådlig och svårbegriplig.

Det skulle också innebära att olika skolformer finansieras olika, vilket ytterligare försvårar överskådligheten och begripligheten i skolväsendets sammantagna

finansiering. Intressant och relevant för sammanhanget är också att utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola *inte* föreslår något sektorsbidrag eller liknande för de skolformer som ingått i den utredningen. Moderaterna ställer sig frågande till att sektorsbidraget ska avse även grundsärskola. Som moderaterna uppfattar det är bidragets syfte att åstadkomma en kompensation för skillnader i socioekonomiska förutsättningar mellan olika skolhuvudmän. Moderaterna har svårt att se att elevsammansättningen i grundsärskolan systematiskt avspeglar sådana skillnader.

Kapitel 11 Konsekvensanalys.

9.2.3 Förändra beräkningen av grundbeloppet

Moderaterna ställer sig tveksamt till att hemkommunen efter att ha bestämt grundbeloppet för elever i fristående förskoleklass, grundskola och grundsärskola ska göra ett avdrag för de merkostnader som kommunen har till följd av sitt ansvar att erbjuda alla elever plats i en skola nära hemmet samt att ha beredskap att ta emot nya elever. Det stämmer som utredningen säger att kommunens ansvar att erbjuda alla barn i kommunen plats i en skola nära hemmet medför merkostnader. Men, som utredningen också påpekar, så varierar dessa merkostnader över tid. Moderaterna vill lägga till att de också varierar beroende på förutsättningarna i respektive kommun, t.ex. hur stora de faktiska fluktuationerna i elevkullarna är över tid och vilka geografiska förhållanden som råder i kommunen. Därmed delar moderaterna utredningens uppfattning att en författningsreglerad schablon, t.ex. att kommunen ska dra av tio procent, inte skulle bli rättvisande utan att avdraget vissa år och i vissa kommuner skulle bli för stort och i andra fall för litet. Moderaterna delar även utredningens uppfattning att införandet av en skyldighet för kommunerna att göra ett avdrag skulle leda till fler tvister mellan enskilda huvudmän och kommuner. Moderaterna befärrar att det kan komma att handla om komplicerade och därmed särskilt resurskrävande tvister, vilket vi menar ytterligare talar mot förslaget. Vilka kostnadslag som ska ingå i bidragen till enskilda huvudmän anges i skollagen, och moderaterna bedömer att det inom ramen för det regelverket bör finnas utrymme att som kommun avsätta en buffert för att bekosta kommunens unika ansvar att erbjuda alla elever en skola nära hemmet där sådana tydligt uppstår och kommunen på ett sakligt och transparent sätt kan visa detta. Vi är medvetna om att även en sådan ordning kan leda till tvister, men menar att den ändå är att föredra framför att införa en generell skyldighet för alla kommuner att göra ett avdrag. Ett annat alternativ kan vara att införa en ordning där kommunen *inte ska* men *får* göra ett avdrag på grundbeloppet för merkostnaderna för att erbjuda alla barn i kommunen plats i en skola nära hemmet. Moderaterna noterar att SOU 2020:33 *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning* inte innehåller något motsvarande förslag om avdrag på bidragen till fristående gymnasieskolor.

9.2.4 Skolpengen följer i vissa fall eleven med viss fördröjning

Moderaterna avstyrker förslaget att bidrag för en elev som går på fristående skola ska

justeras med två månaders fördröjning när en elev byter huvudman under läsåret. Moderaterna håller med om att det är ekonomiskt kännbart för en skola för varje elev som väljer att sluta på skolan under ett läsår. Det gäller alla skolor, inte bara fristående. Moderaterna menar dock att problematiken inte är så omfattande och svårhanterad att den motiverar en särskild reglering, särskilt inte som den föreslagna regleringen endast avser fristående skolor.

Vidare skulle regleringen innebära att den skola som eleven byter till inte har rätt till ersättning för eleven de första två månaderna vilket blir kännbart för den skolan, inte minst om det handlar om en elev i omfattande behov av särskilt stöd.

9.2.5 Uppföljning av hanteringen av tilläggsbelopp

Moderaterna delar utredningens förslag att dagens bestämmelser och ordning för beslut om tilläggsbelopp för elever i fristående skolor som har ett omfattande behov av särskilt stöd behöver utredas vidare. Den senaste tiden har det kommit flera avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen som riskerar medföra att fristående skolor juridiskt sett har större rätt än kommunala skolor till extra resurser för elever i omfattande behov av särskilt stöd. Moderaterna menar vidare att det finns skäl att göra en grundlig översyn av det sammantagna regelverket avseende bidragen till fristående skolor. En viktig aspekt av en sådan översyn bör vara hur det stora antalet resurskrävande överklaganden och tvister som ägt rum de senaste tio åren kan minska.

9.2.6 Frågan om ett större statligt sektorsbidrag behöver utredas vidare

I betänkandet föreslås att frågan om ett större statligt sektorsbidrag bör utredas vidare. Moderaterna har svårt att se att det finns skäl att tillsätta en sådan i närtid, med tanke på att regeringen och dess samarbetspartier i det s.k. januariavtalet aviserat att det ska tas fram ett beslutsunderlag som kan skapa förutsättningar för statligt huvudmannaskap för skolan.

Kapitel 10 Insatser för likvärdighet i ett bredare perspektiv

Som moderaterna uppfattar det lämnas inga skarpa förslag i detta kapitel. Moderaterna ser dock skäl att kommentera det som sägs där om professionsprogram. Utredningen förefaller anse att många problem kommer att lösas om det professionsprogram som föreslogs i SOU 2018:17 *Med undervisningsskickligheten i centrum* genomförs. Regeringen har aviserat men ännu inte presenterat ett förslag om inrättande av ett professionsprogram. Moderaterna vill i detta sammanhang påminna om den kritik som har riktats mot förslaget i ovan nämnda betänkande, och anser att det förslag som nu bereds inom regeringskansliet behöver ta hänsyn till de synpunkter som moderaterna framfört. Det gäller särskilt de frågor där det föreslås en ordning där statliga regelverk skulle överta uppgifter som det idag åligger arbetsmarknadens parter att besluta om. I den mån sådana förslag kvarstår, behövs även en rad andra förändringar i styrsystemen för att de ska kunna genomföras.

Kapitel 11 Konsekvensanalys

11.4 Konsekvenser för kommuner

Som moderaterna framfört tidigare i detta yttrande delar vi inte utredningens bedömning att den föreslagna ordningen där Skolverket sköter och beslutar om placeringar skulle ge betydande effektivitetsvinster. Även om den omfattande reformen genomförs skulle kommunerna fortfarande behöva ha en ansevärd organisation för skolplaceringar och dit hörande ansvar.

Moderaterna har förståelse för att de beräkningar som utredningen har gjort av hur förslagen påverkar kommunernas kostnader är grova uppskattningar. Moderaterna vill dock betona att om regeringen går vidare med förslaget att Skolverket ska ta över merparten av placeringarna så krävs det väsentligen mer exakta beräkningar. Vi vill också betona att om reformen genomförs så ska kostnadseffekterna räknas upp till regleringsårets nivå och minskningar respektive ökningarna enligt finansieringsprincipen beräknas på rikets kostnader, inte utifrån genomsnittskommunens kostnad. Vad gäller arbetet med att utforma de urvalskriterier som en kommun kan välja att tillämpa bedömer vi det som för lågt räknat att kostnaden för detta skulle uppgå till i snitt 20 procent av en tjänst på en skolförvaltning. Inte minst utarbetandet av kvoter som urvalsgrund kräver synnerligen noga och resurskrävande juridiska överväganden. Därtill krävs personal för att rapportera in en mängd uppgifter till Skolverket, däribland kommunens utbud av skolor, deras platskapacitet, eventuella urvalsgrunder och hur de ska tillämpas på de olika skolorna, hur närhetsprincipen ska tillämpas samt planeringen av skolskjuts och hur valet av skola påverkar rätten till skolskjuts. Utredningen föreslår ju också att vissa placeringar, däribland mottagande av elever från annan kommun, fortfarande ska skötas av respektive kommun. Därtill kommer exempelvis de administrativa system som kommunerna måste fortsätta ha för att ta emot information från Skolverket om var elever går i skola för att kommunen ska kunna betala ut ersättningar och bidrag samt bevaka att alla elever hemmahörande i kommunen fullgör skolplikten. Mot den bakgrunden delar moderaterna inte utredningens bedömning att dess förslag att Skolverket tar över merparten av placeringarna skulle innebära att kommunernas kostnader för personal och systemstöd minskar med 172 miljoner kronor som därmed kan tas bort från de generella bidragen till kommunerna. Som vi påtalat tidigare i yttrandet anser moderaterna att det är en stor brist att kommunens skyldighet att svara för skolskjuts och hur den påverkas av förslagen knappast alls berörs av utredningen. Därmed har den inte heller gjort några beräkningar av kostnadseffekterna för skolskjutsen, något som moderaterna anser är helt nödvändigt att göra i den fortsatta beredningen av förslagen. Vi vill i sammanhanget påminna om att skolskjutsen är en betydande utgiftspost för kommunerna. År 2018 uppgick de totala kostnaderna till 3,25 miljarder kronor.

Som påtalats tidigare i detta yttrande välkomnar moderaterna förslaget att slå samma merparten av befintliga riktade statsbidrag. Men moderaterna är starkt kritiskt mot förslaget att finansiera det föreslagna bidraget genom att, utöver en sammanslagning av flertalet av dagens riktade statsbidrag, minska de generella statsbidragen med tre

miljarder kronor. SKR:s beräkningar visar att bara detta skulle innebära en omfördelning på 559 miljoner kronor. En omfördelning som givetvis blir ytterligare stor beroende på hur mycket pengar det tänkta sektorbidraget totalt sett omfattar. Det i sin tur avgörs av hur många och vilka av de nuvarande riktade statsbidragen som avvecklas i sin nuvarande form för att istället ingå i sektorsbidraget. Oavsett hur mycket pengar det tänkta sektorsbidraget skulle omfatta menar SKR att det i praktiken innebär ett nytt kostnadsutjämningsystem utifrån socioekonomiska variabler, vilket också dagens riktade statsbidrag för likvärdig skola kan beskrivas som. Som jämförelse påminner SKR om att hela grundskolemodellen i kostnadsutjämnings omfördelar 5 miljarder kronor år 2020. Moderaterna ser det som en stor brist att utredningen inte resonerat om vad som är en rimlig nivå för omfördelning utifrån socioekonomiska variabler i förhållande till de faktorer som kostnadsutjämnings omfördelar utifrån. Moderaterna ser det också som en stor brist att utredningen inte redovisar vilka de ekonomiska effekterna blir för enskilda kommuner. Utredningens förslag skulle få stora omfördelningseffekter. Som jämförelse kan nämnas att i SOU 2018:74 *Lite mer lika. Översyn av kostnadsutjämnings för kommuner och landsting* föreslogs ändrad omfördelning på drygt två miljarder för kommuner. SKR:s beräkningar av det nu aktuella förslaget visar att kommunernas utfall kommer att variera mellan -183 och 513 kr/invånare. Beräkningarna bygger på utredningens antagande att kommunerna får 2 686 miljoner kronor av tillskottet och resterande 314 miljoner beräknas fördelas till enskilda huvudmän. Vi beräknar att kommunernas 2 686 miljoner kronor fördelas med samma andel per kommun som statsbidraget för likvärdig skola fördelats med under 2020. Minskningen av det generella statsbidraget samt effekter per invånare beräknas per invånare den 1 november 2019. Därutöver kommer omfördelningen i kostnadsutjämnings grundskolemodell att påverkas, eftersom den baseras på de totala nettokostnader i riket för grundskolan. Den faktiska omfördelningen kommer sålunda bli annorlunda än vad utredningen beskriver. Denna fråga behöver granskas noga om regeringen väljer att gå vidare med utredningens förslag. Moderaterna anser att omfördelning för att kompensera för skillnader i socioekonomiska skillnader bör koncentreras till kostnadsutjämnings genom att det där införs en socioekonomisk variabel delmodell för grundskolan där. Och att det sedan är i kommunernas resursfördelning till skolor, såväl kommunala som fristående skolor, som skillnader i skolors olika förutsättningar i socioekonomiska avseende ska beaktas. Utredningen bedömer att förslaget att slå samman flera riktade statsbidrag till ett sektorsbidrag bedöms frigöra i snitt 50 procent av en årsarbetskraft på en skolförvaltning eller motsvarande vilket motsvarar 75 miljoner kronor som därmed enligt finansieringsprincipen kan tas bort från de generella statsbidragen till kommunerna. Vad gäller den tid som frigörs även för rektorer och annan personal som idag behöver bidra med underlag rörande de många riktade bidragen bedömer utredningen däremot att detta inte ska medföra någon minskning enligt finansieringsprincipen, med argumentet att bidragen är frivilligt att ansöka om. Moderaterna menar att det argumentet talar för att inte heller den tid för frigörs hos

personal på skolförvaltningarna och motsvarande ska medföra någon reglering enligt finansieringsprincipen.

Utredningen menar att de inskränkningar i den kommunala självstyrelsen som förslagen i betänkandet innebär framstår som proportionerliga vid en avvägning mellan intresset av kommunal självstyrelse och nationella intressen. Som SKR framfört i förbundets yttrande ifrågasätter förbundet på flera punkter att ändamålet som förslagen syftar till skulle uppnås om de genomförs. Vi moderater instämmer i SKR:s yttrande och invänder därmed mot att dessa förslag genomförs, och påminner om att proportionalitetsprincipen i Regeringsformen innebär att när det finns olika möjligheter att nå samma mål ska den inskränkning som lägger minst band på kommunernas självbestämmanderätt väljas.

Som moderaterna pekat på i detta yttrande skulle förslaget att Skolverket ska sköta och besluta om merparten av skolplaceringarna innebära att den myndighetsutövning som skolplaceringar innebär delas mellan Skolverket kommunerna. Moderaterna menar att detta skulle komplicera möjligheterna till ansvarsutkrävande väsentligt och i grunden förändra vad kommunerna kan ställas till svars för och inte. För merparten av eleverna skulle skolplaceringarna göras av Skolverket, vilket innebär att beslut väsentliga för den enskilde individen och familjen fattas längre bort från kommuninvånarna. Moderaterna anser att frågan måste ställas om denna flytt av befogenheter och beslutsfattande är rimlig. Även om det är Skolverket som fattar själva placeringsbesluten kommer besluten baseras på sådant som bestämts av kommunen, däribland respektive skolas platskapacitet och tillämpningen av eventuella urvalsgrunder. Det torde bli ordentligt svårt som kommuninvånare att orientera sig kring var de olika beslut fattas som sammantaget avgör på vilken skola som elever får plats. Detta ser moderaterna som olyckligt ur ett bredare demokratiskt perspektiv.

Moderaterna i Region Jönköpings län
genom
Gun Lusth (M)

ANA 2020-11-18

13. En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28)

Sverigedemokraterna yrkar att regionen avger följande yttrande:

I allt väsentligt delar Region Jönköpings län den problembild som utredningen presenterar i sitt betänkande. Tyvärr ser vi idag en ökad skolsegregation och i ett internationellt perspektiv är Sverige medelmåttigt vad gäller att klara det kompensatoriska uppdraget.

Det torde också stå klart att den ökade segregationen i skolan till en mycket stor del är en naturlig följd av den starkt ökande andelen nyanlända elever och dess resulterande ökade boendesegregation. Någon annan utveckling är en ökning av skolsegregationen var inte att vänta.

De kommunala skolornas verkliga kostnader är långt större än den skolpeng som friskolorna får, vilket framgår av rapporten. Ett ytterligare avdrag för fristående skolor skulle riskera nedläggning och omöjliggöra väl fungerande och eftersökta verksamheter.

Kanske att segregationen, med tanke på det stora antalet nytillkomna elever från utlandet, skulle vara ännu större än vad den nu är, om inte stora aktörer som Internationella Engelska Skolan, Academedia och Kunskapsskolan, etablerat sig i många socioekonomiskt svaga områden.

Många av dessa skolor når jämförelsevis goda resultat och är översökta. Deras roll i att motverka segregationen borde ha undersökts i utredningen.

- Staten bör på sikt ta ett större ansvar för finansieringen av skolan, för att garantera likvärdighet, nationellt och mellan fristående och kommunala skolor.
- Förslaget om ett gemensamt antagningssystem är inte bra men vi förordar samordnad antagning, för att undvika att elever skrivs in i fler skolor.
Att en mer blandad sammansättning med automatik skulle leda till att kvaliteten på utbildningen höjs i bristfälliga skolor kan inte vara annat än ett önsketänkande.
- Att förbjuda kötid som urvalsgrund till översökta skolor ställer vi oss frågande till. Kötid har fördelen att antagningsprocessen inte kan ifrågasättas, om kön ligger öppen för alla på nätet. Kötid kan med fördel kombineras med geografisk närhet, för att på så vis uppnå en blandad antagning.